

шу їх читала тільки інтелігенція, а далі почали читати и робочі люди та й собі так думати, як там написано. Тимчасом і по всій Росії вже говорили тямущі люди, треба народови дати волю, завести краєні порядки, тоб то конституційний лад. Клопотали ся про се люди, була через те й колотнеча велика.

Року 1905. після нещасливої японської війни, всім уже стало добре видно, що треба російські державні порядки перемінити, і за малим не весь народ став сего добивати ся.

17-го жовтня цар Миколай II-ий видав маніфест про те, що без виборних від народу не може бути видаю щі одного закону. 27. квітня 1906. року зібрала ся в Петербурзі перша російська Державна Дума (Государственная Дума) з виборних від народу послів.

Тоді всі народи, які живуть у Росії, почали добивати ся собі прав, погуртувавши ся в політичні товариства, партії. Українці (і інтелігенція, і робочий сільський та міський народ) також позакладали політичні партії і кожда партія виставляла свої вимагання: як треба перемінити порядки по всій Росії і в себе дома, на Україні...

Зважаючи на те, що в Росії не одна, а багато народів і кожен народ хоче жити по своєму, хотіли: щоб кожному народови на його землі була воля порядкувати ся, як він сам хоче. Задля сего треба, щоб кожен народ сам собі вибирав свою народну раду (сойм). Державна Дума повинна подякувати тільки такими справами, які будуть на всю державу, а всі справи краєві повинна рішати краєва народна рада, бо сам народ найкраще знає чого йому треба і як упорядкувати своє діло. Такого порядку хотіли для свого краю й Українці, щоб на Україні була своя Українська Народна Рада.

Року 1906-го заборону на українську мову з Росії скасовано, і стало вільно видавати для народу наукові книги й газети. Хоч волі слову ще й не було, та все-ж і в книжках, і по таких українських газетах та місячниках, як «Громадська Думка», «Рідний Край», «Нова Громада», «Вільна Україна» та інших, почали ширити ся оті думки і розказувати ся, що треба робити, щоб усього того добити ся.